

ПРОТИРІЧЧЯ У ОСМИСЛЕННІ ДІАЛОГУ КУЛЬТУР: «НЕДОТОРКАНИСТЬ» ТА СОЦІАЛЬНА НЕРІВНІСТЬ

«Діалог культур» визначають як пізнання іншої культури через свою, а своєї – через іншу шляхом зіставлення, інтерпретації та адаптації цих культур одна до одної, що допомагає краще зрозуміти цінність і своєрідність власної культури (див.: [1; 2]). Серед необхідних умов для цього різновиду взаємодії називають, зокрема, «спряження різних ціннісних смислів», «розгортання і формування нових смислів кожного залученого у діалог витвору культури», «рівність «Я» та «Інший» (навіть за вихідної несиметричності позицій)» тощо. Однак у процесі осмислення діалогу культур представниками соціальних та гуманітарних наук виникає низка протиріч навколо найсуттєвіших рис культур, не підлягаючих обговоренню, та їх сприяння діалогу. Наступні елементи вважають «недоторканими»: цінності [3, с. 8; 4]; релігія, релігійні догмати, вірування [3, с. 8; 5; 6, с. 110; 7, с. 47]; концепти, ідеї, світоглядні універсалії [8]; міф (для етносу) та історія (для нації) [9, с. 103-105]; мова [2, с. 91-92; 3, с. 8, 39, 40; 5; 10; 11; 12, с. 144; 13, с. 149]; мораль [6, с. 110]; релігійні, етичні, естетичні переживання [7, с. 47]; традиції та звичаї [6, с. 110]; значущі минулі події (і позитивні, і негативні) [3, с. 10-11, 19-20]. Право, форми державного устрою, технічні та економічні стандарти визнають більш гнучкими.

Проте, по-перше, чи можна вести мову про «спряження ціннісних смислів», якщо цінності – потенційно незмінюваний елемент? А.Гусейнов, О.Борисенко, Р.Рзаєва, Я.Яскевич висловлюють надію на «загальнолюдські цінності» (див.: [3, с. 22; 14; 15, с. 182-183; 16, с. 488]), Б.Пружинін, О.Бойко, Т.Г.Семинігівська заперечують їх можливість та доцільність взагалі (див.: [3, с. 46; 7, с. 47; 17]), аргументуючи тим, що загальні стандарти добре спрацьовують на результат у економічній діяльності, в той час як культурна єдність усього світу «обкрадала» би людство та спричинювала примітивність, безособовість і розпливчатість соціальних спільнот. Ще одне протиріччя – стосовно «минулого». Не можна не згадати дискусію М.Поповича та А.Гусейнова з приводу того, наскільки глибокою та стійкою є суспільна пам'ять та чи можна «забути» насамперед негативні події (війни, конкретні битви, різню тощо), навіть якщо спробувати поглянути на них самокритично і гуманістично (див.: [3, с. 10-11, 19-20]). М.Попович стверджує: «Згадаймо сорок третій – сорок четвертий роки, коли УПА різала поляків на Волині. Якщо я намагатимуся пояснити сьогоднішню ситуацію, дивлячись на неї очима своєї історії, намагаючись цю історію захистити, то я ніколи не вийду із замкнутого кола. Якщо ж я оцінюю її як цивілізована

людина, виходячи із сьогоднішніх гуманістичних принципів, я ніколи не знайду виправдання вчинкові українського селянина, який зарізав польську дитину за те, що його сусід-поляк зарізав українську дитину» [3, с. 11]. На що А.Гусейнов зауважив, що подібні речі із часом можуть не лише не підлягати перегляду, а й загострюватись, особливо за намагання насильно «стерти» їх разом із кордонами культур. Суперечливим є і положення щодо «непорушності» мови – Т.Г.Семинігівська доводить, що запозичені з інших мов лексичні новоутворення підкоряються нормам і законам граматики, словотворення та фонетики «рідної» мови (див.: [7]). Деякі автори взагалі вважають важливішим невербальний канал комунікації, оскільки близько 65% даних кодують і розкодовують саме за ним, однак робіт, присвячених його дослідженню у міжкультурному діалозі, небагато (див.: [18, с. 97]).

І навіть однакова мова не сприяє рівності учасників – так, для майже всіх країн Латинської Америки є спільною іспанська мова, але єдність вживаної для спілкування мови не означає єдність цих країн, так само як функціонування «нейтральної» латини в середньовічній Європі не означало рівності європейських народів (див.: [11, с. 40]). Те ж саме стосується і різноманітних переживань, що проявляють себе, зокрема, у зв'язку з уособленням «духу народу» у видатних особистостях: «Подібно до того, як, скажімо, окремій людині ніколи ніяка жінка не замінить матір і ніякий чоловік – рідного батька,... Пушкін для росіянина – це більше, ніж історична особистість, ніж поет. Це – національний символ, святиня. Ніколи ні Гете, ні Шекспір, ніхто інший, ні всі разом його не замінять» (А. Гусейнов, [3, с.21]). Відповідно, умова рівності «Я» та «Іншого» – знову під питанням. Стосовно інших елементів дискусії виникають рідше, та це не означає, що міфічні, релігійні та наукові картини світу раптом перестали бути приводом для конфліктів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сун Минхань. Диалог культур – парадигма современного социокультурного процесса // Вопросы духовной культуры – Философские науки. Культура народов Причерноморья. – 2009. – № 154. – С. 153-155.
2. Монастырская И. А. Диалог культур в условиях глобализации // Труды Псковского политехнического института. – № 10.1. – С. 89-93.
3. Єдність світу і розмаїття культур. Матеріали круглого столу українських та російських філософів // Філософська думка. – 2011. – № 4. – С. 5-48.
4. Сафонова И.А. Межкультурная коммуникация в аксиологическом аспекте // Духовність особистості: методологія, теорія і практика. – Луганськ, 2011. – Вип. 2 (43). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.snu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/2726/1/Safonova.pdf>.

5. Кулакова Б. Э. Символические коды понимания в сфере повседневности мусульманской и христианской духовной культуры // Научный журнал КубГАУ. – 2013. – №90(06). [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ej.kubagro.ru/2013/06/pdf/22.pdf>.
6. Лукашева Е. А. Диалог цивилизаций: интеграция культур и ее пределы // Пленарное заседание «Диалог культур и партнерство цивилизаций: становление глобальной культуры». Материалы секционных заседаний X Международных Лихачевских научных чтений. – 2010. – Т. 1. – С. 109-111.
7. Семигінівська Т.Г. Вплив глобалізації на мову як аспект культури суспільства // Вісник Сумського державного університету. Філологія. – 2007. – № 1, Т.2. – С. 45-49.
8. Суший О.В. Глокалізація, комунікація та перспективи управлінських стратегій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej11/txts/10sovpus.pdf>.
9. Пископпель А. А. Нация и этнос в диалоге культуры с цивилизацией // Этнометодология: проблемы, подходы, концепции. – Выпуск 11. – С. 92-106.
10. Гончаров В.И. Основные проблемы межкультурной коммуникации и кросскультурной лингвистики // Studia Linguistica. – Выпуск 4/2010. – С. 439-447.
11. Гордієнко Л.Л. Формування кросскультурної грамотності учнів при вивченні іноземної мови в контексті діалогу культур // Вісн. Житомир. держ. ун-ту. – 2004. – № 19. – С. 87-91.
12. Следзевский И.В. Диалог цивилизаций как смысловое поле мировой политики // Общественные науки и современность. – 2011. – № 2. – С. 141-156.
13. Федь В. Діалог як соціокультурна практика // Вісник Львів. ун-ту. Серія філос. – 2009. – Вип. 12. – С. 145–154.
14. Борисенко О.А. Межцивилизационный диалог. Диалог культур. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.econf.rae.ru/pdf/2009/11/6c29793a14.pdf>.
15. Рзаева Р. О. Многообразие культур и философия диалога в современном мире // Век глобализации. – 2/2011. – С. 181-187.
16. Яскевич Я. С. Национальное и глобальное в современном мире: кросскультурный диалог // Диалог цивилизаций в условиях глобальной экологической нестабильности: материалы Междунар. науч. конф. молодых ученых, Минск, 24 мая 2012 г. / редкол.: А. И. Зеленков [и др.]. – Минск: БГУ, 2013. – с. 485-488.
17. Бойко О. Культура у просторі глобалізації. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/7556/1/Boyko%2028.pdf>.

18. Леденёва Н. В. К проблеме изучения межкультурного диалога (на материалах диссертационных исследований культурологов Бурятии) // Культура и цивилизация. – 1`2011. – С. 94-108.

Тимофийчук Е.С.
Научный руководитель: к.ист.н., доц. Бухтеев Н.И.
Донецкий государственный университет управления, Украина

ОДИНОЧЕСТВО КАК ФЕНОМЕН СОВРЕМЕННОГО ОБЩЕСТВА

Чувство одиночества каждого человека в условиях социального перелома нашего социума - это очень актуальная проблема, потому что это чувство является неотъемлемой составляющей его жизни.

Одиночество - социально-психологическое явление, эмоциональное состояние человека. Оно связано с отсутствием близких, положительных эмоциональных связей с людьми и со страхом их потери в результате вынужденной или имеющейся психологической причины социальной изоляции. Есть разные типы одиночества: одиночество, как некое неопределенное чувство, что не совсем правильно, своего рода какую-то душевную пустоту, или одиночество, как очень сильную душевную боль. Один тип одиночества может быть вызван потерей ближнего вам человека, другой когда вы отделены от любимого человека. Чувство одиночества может остро проявляться в определенные возрастные периоды социального становления человека. Например, в подростковом возрасте, когда происходит формирование личности и отношение к себе сопровождается негативными эмоциями: чувство злости, печали, глубокого несчастья, избегание социальных контактов, подозрительность, импульсивность, страх, беспокойство. Одной из возможных реакций, которая сопровождается усилением тревоги, может быть беспомощность. Люди, испытывающие одиночество в пожилом возрасте, пессимистические, вызывают чувство жалости к себе, считают свою жизнь бессмысленной. Также вдовство, развод, разрыв личных отношений - это социальные причины одиночества, полной или частичной изоляции. Некоторые социальные психологи определяют одиночество как свойство личности. Отметим, что это характерно в основном для творческих личностей [1, с.378]. Взаимоотношения людей в социальной среде проявляются через общение. Дефицит общения способствует появлению проблемы одиночества.

Как говорил Зиновьев А.А.: «Человек одинок. Твой жизненный путь пролегает так, что ты лишь внешне и случайно сталкиваешься с другими людьми, причем без взаимного проникновения душ. Это мучительное состояние человека. Можно вынести любые страдания, кроме одиночества. Против одиночества нет лекарств и нет упражнений, как